

## Конспект лекції 13 –

### ВСЕСВІТ. ПЕРЕВІРКА ПРАВДИВОСТИ СВІТОГЛЯДІВ

Ми починаємо новий розділ, в якому зможемо продемонструвати, як набуті знання в рамках курсу можуть бути застосовані, щоб оцінити наявні світогляди, побачити їхню правдивість чи хибність.

Світогляд – це сукупність відповідей на важливі життєві питання. В рамках курсу ми згадували п'ять питань: чи є Бог? якщо є, то який? що становить правдиву реальність? Це друге питання. Третій – чи існує правда як абсолют? Четвертий – етика, що добре, а що погано? І хто сказав? І п'яте питання – це людина: природа людини, і що є спасіння для людини? По-суті, християнство і християнська віра – це є світогляд. Всі наявні релігії можна об'єднати в чотири групи: атеїзм, пантеїзм, політеїзм і теїзм. Ще раз хочу наголосити, що всі вірування можна згрупувати в ці чотири розділи. Звісно, що кожна релігія має свою книгу, або авторитетні писання, якісь твердження. Тому, щоб провадити діалог з представниками різних світоглядних систем, потрібно мати якесь спільне підґрунтя, спільну платформу, спираючись на яку ми можемо робити якісь висновки. Тому для нас, щоб виконати працю апологетики, захистити правдивість християнства, показати хибність інших вірувань, нам потрібно було трохи зануритись у світ філософії. Зокрема ми торкнулись епістемології, деяких важливих епістемологічних принципів мислення, зокрема закон несуперечности, закон причиново-наслідкового зв'язку і закон правдивости знань, отриманих через органи чуття, чуттєве сприйняття емпіричного знання. Й ось, ґрунтуючись на цих трьох епістемологічних принципах і вживаючи їх ми постараємось побачити правдивість чи хибність кожної з цих світоглядних систем: атеїзму, пантеїзму, політеїзму і теїзму. Мені приємно завжди говорити, розмірковувати про інформацію цього розділу, бо настільки явно видно, наскільки помиляються всі, хто опирається християнському теїзму, хто є прибічником інших світоглядних систем. І наскільки яскраво і просто сяє християнська істина.

Візьмімо одне питання, один факт, це **факт існування всесвіту**. І на підставі цього факту постараємось продемонструвати, як ми можемо побачити хибність чи правдивість якоїсь світоглядної системи. Як можна пояснити факт існування всесвіту? У нас не так вже і багато варіантів. В межах цього курсу, щоб спростити інформацію, я хочу представити п'ять можливих відповідей, або п'ять можливих пояснень, фактів існування всесвіту. *По-перше*, це те що виникнення всесвіту є фактом самостворення. Всесвіту не було, а потім у якийсь проміжок часу вона створила саму себе. Це **перший варіант**.

**Другий варіант** – це те, що всесвіт, по-суті, просто омана. Насправді його немає, а нам увижається, що всесвіт є, а його, по-суті, немає.

**Третій варіант**, виникнення всесвіту – це випадковість, його не було, він нині є, і ось він сам собою випадково з'явився.

**Четвертий варіант**, що всесвіт *існував* завжди, він *був* завжди. Часом деякі атеїстичні мислителі стоять на цій позиції.

**І п'ятий варіант** – це результат діл Божих, це твориво Бога. Ще раз стисло повторю: самостворення, омана, випадковість, існувала завжди або твориво, щось інше додати сюди – складно. І якщо ми додамо сюди інші варіанти – це буде лише різновид названих. Отже, у нас є п'ять варіантів. Розгляньмо їх кожен окремо. В наступних наших лекціях ми присвятимо час для розгляду кожного з цих варіантів, і розглянемо або хибність, або правдивість кожного з цих тверджень.

Розглянемо **перший варіант – самостворення**. Це одне з найпоширеніших тверджень чи позицій атеїзму. Можливо ви чули, що природа створила саму себе. Еволюція – це коли із нічого з'явилося все без участі якоїсь сторонньої особи, без участі Творця. Все постало від якогось великого вибуху, а потім сформувало себе шляхом еволюції. Фактично, цей великий вибух був викликаний самостворенням. Важко це зрозуміти, бо це твердження суперечить нашому практичному досвіду життя. Але до того ж ми можемо сказати, щодо того що всесвіт створив самого себе – це настільки явне порушення засадничого закону мислення, закону несуперечності. Пам'ятаєте, в чому змість закону несуперечності? Жодна властивість не може одночасно належати і не належати одному й тому ж предметові в один час і в тому відношенні. А що каже позиція про самостворення всесвіту? Всесвіт одночасно мав уже існувати, щоб створити самого себе і водночас не існувати, щоб стати творивом. Іншими словами, властивість існування, засаднича властивість, повинно було одночасно в тому ж відношенні належати всесвіту й не належати йому. Іншими словами всесвіт повинен був бути і не бути водночас. Це явна нісенітниця. Це явне порушення закону несуперечності, законів логіки. Природньо, що ця позиція самостворення не знаходить яскравого відгуку і є непевною. Вона існує тому, що чимало голосів продовжує стверджувати, і чим гучніше цей сигнал лунає, а це ознака того, що вона доволі абсурдна, бо її просто треба гучніше крикнути. Всесвіт має вже бути до початку свого творива. Це справді нерозумна думка. Вона суперечить основам мислення, вона антинаукова. І тому, коли вам хтось буде говорити про те, що всесвіт створив самого себе, може сміливо вказати людині на це явну помилку: всесвіт не міг одночасно бути і не бути. Ми не будемо витрачати на цю позицію багато часу, а

можемо перейти до наступної, що всесвіт – це омана. І якщо перша позиція самостворення – це позиція атеїзму, то те, що всесвіт – це **омана** – це **позиція пантеїзму**. Бо існує тільки бог, і бог нематеріальний, тобто матеріального світу не існує, отже весь матеріальний всесвіт – це ілюзія. І на перший погляд дуже важко заперечити це твердження. До того ж ми говорили з вами, що часто інформацію, отриману через органи чуття, були спроби поставити під сумнів. І ми, з одного боку, можемо сказати про те, що мій розум – це те, що існує, інформацію неможливо підтвердити через органи чуття. Я повинен десь намагатись відкинути практичну частину експерименту, я можу спиратися на ту інформацію, що маю. І що ж нам робити, коли нам кажуть, що всесвіт – це ілюзія? На щастя, Бог не залишає це питання без відповіді для тих, хто щиро шукає на нього відповідь і хто вдається до Нього по відповідь. Я хотів би торкнутись того діалогу або вкладу в цей діалог, який вніс Рене Декарт, зокрема ми можемо говорити про його відому фразу: **Cogito ergo sum** (Когіто ерго сум) «Я думаю, тому я існую». Що це нам дає? Справді, може бути чимало ілюзій щодо реальності. І я можу думати про те, що щось існує, але його немає насправді. Я можу сподіватись, що воно існує, але насправді це могли бути порожні сподівання. Але це одне, коли ми стверджуємо, що багато ілюзій. Але це зовсім інше, коли вся реальність – це ілюзія. Якщо вся реальність – це омана, значить нічого не існує, і в тому числі й мене. Рене Декарт спробував заради чистоти експерименту відкинути будь-які знання, в яких би він не був стовідсотково впевнений. Чи можу я мати сумнів в існуванні світу поза мною? Можу. Отже, я не буду спиратися на факт існування світу в моїх роздумах. Але коли він почав прибирати факти про існування довколишнього світу, він підійшов до того, що він не може ні убити, ні спростувати їх. Як довів Декарт: «Я не можу сумніватись у власному існуванні, бо коли я навіть маю сумнів щодо власного існування, має бути хтось, хто сумнівається, десь, в якомусь твориві має відбуватися цей процес сумнівів». «Отже, – як каже Декарт, – якщо я сумніваюсь, якщо я думаю, є процес сумнівів, процес роздумів, процес мислення, тож я існую.» І цей приклад Декарта доводить, що може бути ілюзія про те, що ми думаємо про багато чого, але воно омана. Та моє власне існування не є ілюзією. Я думаю – тож я існую». Декарт показує, що щось та існує. І ось це щось, що існує – це не що інше, як власна свідомість. Іншими словами, хай навіть наш всесвіт звужиться до мого особистого існування – я все одно існую. І вже не можна сказати, що нічого не існує. Не можна сказати, що весь всесвіт – ілюзія. Ми знову повертаємося до того питання, що було на початку – факт існування всесвіту. Ми повертаємося знову до того питання – як пояснити факт існування всесвіту. Просто це я один існую у всім цім всесвіті. Як мені пояснити моє проявлення, факт мого існування. Ми вже показали, що факт самостворення – неможливий з погляду закону несуперечності, і тут ми бачимо, що

весь всесвіт не може бути ілюзією. Так багато частин уявного всесвіту можуть бути оманю, проте моє особисте існування не може бути ілюзією, як доводить Рене Декарт.

І ми переходимо до **третього можливого варіанту**, те, що **твориво випадкове**. Це позиція **політеїзму**. Боротьба богів, бо ми знаємо походження світу і створення були як випадкова дія перемоги чи поразки одного бога над іншим. Звісно, ми розуміємо, що коли щось сталося згідно з законом причинно-наслідкового зв'язку, повинна бути причина того, що мало місце. Довід випадковості чи випадковість, мить випадковості цілком не прибирає необхідність наявності Творця чи Причини наслідку. Тож коли хтось каже про мить випадковості, часто вони називають Бога словом випадковість, бо нічого випадково не відбувається. Якщо ми ведемо мову про випадковість не прибирає вимог закону причинно-наслідкових зв'язків. До того ж и бачимо, що світ, що оточує нас, на диво складний, збалансований. Є певний рівень складностей, який не піддається спостереженню. Це і загальновідомий аргумент Майкла Міхі про знижуваний рівень складностей. Зокрема про що каже цей аргумент? Те, що доскональні органи живих організмів являють собою пристрій, що не піддається зниженню рівням складності. Тобто, різні органи живих організмів не могли функціонувати повною мірою, коли б були видозмінені бодай на невеличкий відсоток досконалості. Й отже, вони мали б мати досконалу функціональну конструкцію від початку. Вони не могли бути продуктом довготривалої еволюції. Вони можуть функціонувати лише тоді, коли є завершеним продуктом. Вони не можуть довго і повільно розвиватись. Отже, вони не могли розвинутиись самостійно цьому процесі сліпої випадковості. І ми можемо зробити висновок, що ці організми мають незнижуваний рівень складності, вони повинні мати свого Конструктора. І навіть, коли ми кажемо про мить випадковості, все одно ми приходимо до того, що має бути причина існування всесвіту. Тож цей варіант, що всесвіт випадковий, не прибирає необхідності існування Творця.